

Дзве сасны

Мал. З. Паўлоўскага.

Плыве па небе хмарка. То ўніз пазірае, то спыніцца ды слухае, як конікі ў траве трашчаць, як сцяблінкі збожжа дружна смокчуць зямлю, як шабечуць у небе жаўрукі.

Напатакаўшы ў полі возерца, хмарка спынілася і заглядзелася ў люстраную ваду. Сонца хмарку ружовіла, вецярок пагойдваў лёгкім яе адзеннем. Але прагнуліся ў возерцы рыбы, сталі гуляць, усхвалявалі ваду — і люстра знікла.

Тады хмарка папрасіла сонца:

— Адлюструй мяне, калі ласка, на тым вунь полі ільну! Хачу яшчэ раз паглядзець на сябе з вышыні.

Абхапіла сонца хмарку промнямі, панесла яе на ільняныя палі. Патрывожаны лён прагнуўся, расплюшчыў мільёны здзіўленых вочак, і поле стала блакітным-блакітным.

— Ой, якая я прыгожая! — усклікнула хмарка, убачыўшы свой адбітак на блакіце ільну.

А вецер-жартаўнік падкраўся, дзьмухнуў, пагнаў па небе хмарку. Ударылася яна з разгону аб другую хмарку і прышчаміла сонцу праменні.

Разгневалася сонца, хацела вецер пакараць, ды ветра ў полі не знайсці і сонцу.

А дзве хмаркі злучыліся ў адну хмару, і паплыла гэтая хмара далей. Да яе з палёў паднімаліся росы, туман з лугоў хаваўся пад яе. Хмара пачула ў сабе нейкі цяжар. Цяпер ёй вельмі хацелася пастаяць на месцы. І хмара спынілася над ракой.

Каля ракі ляжаць штабелі, прывезеныя сюды здалёк. Як толькі вада ў рэчцы паднімецца, з бяргенняў людзі павяжуць плыты і пагоняць іх на вялікія будоўлі.

Наверсе штабеля ляжалі дзве сасны. Адна была малая, тоненькая, а другая — стройная і вялікая, як заводскі комін. Вялікая сасна хвалілася перад сваёй сяброўкай.

— Во глядзі, якая я! — і ва ўсю сваю даўжыню яна бліснула залацістай лускай кары.

— Дзе ты такая вырасла? Раскажы... — папрасіла малая сасна.

І вырашыла хмара падслухаць гэты расказ.

— Я расла ў пушчы, — пачала вялікая сасна, — куды нават вецер не залятае. Маіх карэнняў мароз не кранаў, на мне каршун сто год гняздзіўся, пада мною толькі дзікі звер прабягаў ды рэдка ляснік прыстаўляў да мяне стрэльбу, калі садзіўся адпачываць. Каля мяне ціха струменіла крынічка. А я сабе спакойна стаяла, расла.

За трыста год майго жыцця я хвалілася толькі адзін раз. Гэта было нядаўна, у вайну. Паранены малады партызан ад ворага ўцякаў. Я з вышыні першая яго ўбачыла, першая ўбачыла за ім фашыстаў, якія беглі па лесе. У партызана былі ногі паранены, аднак ён поўз. Ён знясілеў дарэшты, патроны выстраліў, але аўтамат не кінуў. Адзін фашыст ішоў за ім з сабакам. І вось сабака трапіў на след. Зверху глядзелі сосны, дубы, елкі; яны шкадавалі партызана, хацелі дапамагчы. Але ніхто з нас не ўмеў размаўляць па-чалавечы, ніхто без пілы не ўмеў саскочыць са свайго пня і калодай загарадзіць дарогу фашыстам. Не маглі без сякеры падаць на зямлю, пад ногі ворагу, нашы галінкі.

Ужо сабака па следу даганяў партызана. Да ранага заставаўся ўжо толькі адзін куст арэшніку. Партызан дастаў фінку. У распачы прытаіўся лес... Раптам з'явіўся зайчык. Забег ён пад нос сабаку, выскачыў з куста і закрычаў:

— О, вось я, бяры мяне! — а сам панёсся.

Сабака кінуў партызанаў след і пацягнуў у другі бок фашыста.

Загудзеў радасна лес, зашумелі кусты. А зайка запятляў, забытаў свой след, схаваўся за куст, лапкай вусы папраўляе, смяецца. А сабака ўсё на адным месцы круціцца, на ўвесь лес цяўкае ды фашыста за сабою валочыць, толькі той паспявае ногі перастаўляць.

Партызан уздыхнуў з палёгкай, схаваў у похву фінку і агледзеўся.

Крынічка да яго зацурчэла:

— Хадзі, хадзі да мяне, я твой след ад сабак утаю, гарачыя раны асваю!

Партызан прыпаў да крынічкі, напіўся, раны абмыў, пералез на другі бераг.

Я здалася яму самай прыгожай, ён мяне выбраў. Падпоўз, паклаў каля мяне аўтамат галаву і заснуў. Я абагравала яго сваімі карэннямі, мох пад ім стараўся быць мяккім, халодныя травінкі да яго ран нахіліліся, мурашкі здалёк абыходзілі нас, каб не перашкодзіць яго адпачынку. Уверсе каршун насцярожыўся, выглядаў: ці не вяртаюцца фашысты; на каліне ціха дзінькала сінічка, каб лепей партызану спалася.

А тым часам сабака і зайца не дагнаў і след партызана згубіў. Фашыст разлаваўся і стрэліў у лес. Куля паляцела ў наш бок, прабіла лісточкі асіне, сапсавала лісткі дубам, арэшніку, збіла верх рабіне. Я пабаялася, каб яна не кранула майго партызана, наставіла грудзі, і куля спынілася ў іх. Вось тут, бачыш, на самай сярэдзіне ствала, кружочак, як медаль. Гэтаму кружочку зайздросцілі векавыя дубы. З пашанай абнохвалі мой медаль вавёркі.

Але-ж не доўга мне з ім прышлося красавацца. Адночы ляснік уважліва агледзеў мяне, паклікаў людзей. Людзі мяне спілавалі.

Вялікая сасна ўздыхнула.

— Добра мне жылося ў пушчы, шкада было яе пакідаць. Але хочацца свету пабачыць. Інжынер тут праходзіў, казаў, — можа на мачту карабля я пайду... Эх, як-бы хацелася мне яшчэ на карабель! Калі толькі ў гэтай рэчцы прыбудзе вада, калі нас у плыты павяжуць?..

Хмара слухала з затоенай цікавасцю.

— Ну, а ты пра сябе раскажы, — сказала вялікая сасна.

І меншая сасна пачала гаварыць:

— Ты раскажвала цікава. Але не надта хваліся. Я таксама сёе-тое бачыла. Я расла на беразе мора. Адна. Бацькоў сваіх не памятаю. Казалі чайкі, што насеннем занёс мяне вецер з пушчы. На беразе насенне прысыпала пяском. Дожджык змачыў пясок, я стала расці. Ад ветру навокал трава не трымалася, пясок не ўлежваў, а я ўсё расла. Часамі ў буру хвалі даставалі хмар, на кавалкі рвалася мора, маланкі неба калолі, я гнулася да самай зямлі, але расла. Зімой мяне лёд скоўваў, з мора, як горы, крыгі на мяне паўзлі, а я расла. Расла я і смела глядзела ў вочы нягодам. Ростам я не ўдалася. Вядома, куды мне да цябе! Але ўспомні, што казаў інжынер, праходзячы каля нас: тваё цела — бручка, маё — сталь! Ты марыш цяпер, каб хоць паленам папасці на мора, а я ўсё жыццё там была!

Малая сасна памаўчала.

— А вайна і мяне не мінула, — гаварыла яна далей. — Адночы адзін рыбак стаў развешваць на мне сеці, другія нахіліліся над лодкамі. Была ціхая, спакойная раніца. Мора, як люстра, ляжала, вецярок яшчэ драмаў, весела пераклікаліся чайкі. Задымілі каміны рыбацкіх хат, рыбацкі снаданне пачалі варыць. На даляглядзе з'явіліся караблі. Выбеглі на бераг дзеці, замахалі караблям рукамі. Ды раптам адзін за адным загрымелі страшэнныя выбухі. Паляцелі ў мора рыбацкія хаты, забегалі ў распачы людзі. Маленькі хлопчык схаваўся за мой ствол, прытаіўся. Я не тоўстая, а хлопчык быў яшчэ танчэйшы. Мяне ўсю пасекла асколкамі, абсмаліла агнём, а ўсё-ж хлопчыка я зберагла. Калі нашыя караблі адагналі фашыстаў, хлопчык доўга бегаў па беразе, клікаў бацькоў. Ніхто не адгукаўся, бо хто ў моры ўтапіўся, хто жывым згарэў, каго пяском навекі засыпала. Хлопчык вярнуўся, абняў мяне і доўга плакаў. Жаласліва крычалі чайкі, ціхім усплескам спачувала мора, а ўдалі грозна грывела — гэта нашыя караблі тапілі фашыстаў.

А нядаўна на бераг прыехалі людзі. Малады чалавек, якога ўсе звалі інжынерам, абняў мой ствол і засумаваў. Я пазнала яго...

Ну, што-ж, потым мяне спілавалі і прывезлі сюды. Ах, як шкада было расставацца з морам!..

Ды мы з табой яшчэ паслужым людзям. Ты мачтай станеш, я шпалай лягу пад рэйкі на беразе. Буду ў дарогу цябе праводзіць, выглядаць цябе з берага, твой карабель здалёк пазнаваць. Толькі калі ўжо той дождж будзе? Во, глядзі, хмара!..

Хмары раптам захацелася спустыцца на зямлю і дапамагчы гэтым соснам. І яна закрычала:

— Я падаю, сцеражыся!

Бліснула маланка, пасекла хмару на мільёны кропель. З ціхім званам кропелькі пасыпаліся на зямлю, струменьчыкамі пабеглі ў раку, напоўнілі яе да берагоў. Здаецца, нічога не значыць адна кропля, але мільёнамі срэбных плячэй сваіх кропелькі лёгка паднялі плыты і, пагойдваючыся, панесліся дзве сасны па рацэ.

У шлях далёкі іх праводзіла вясёлка. Вялікая — на ўсё неба.

